

Název programu: Kulturní rozmanitost – Slovensko a Slováci.

Autor: MgA. Sevdalina Kovářová. **Odborný konzultant:** Maja Madarová. **Fotografie:** Spolek Zaedno, DNM, Getty Images. **Ilustrace:** MgA. Sevdalina Kovářová, Maxim Kovář. **Použité zdroje:** časopis Kamarádi; www.kamaradi.eu; Wikipedie; Eurostat; Poznáváme Evropu, pracovní sešit o Evropské unii, WikiArt.org – Visual Art Encyclopedia

Anotace programu: V první části programu se děti seznámí se životem lidí jiných sociokulturních skupin formou zajímavé přednášky či formou otázek a odpovědí. Druhá část programu je interaktivní a má charakter kreativního workshopu, který vychází z tradic a kultury dané země.

Materiál byl vytvořen v roce 2019 jako součást projektu spolku Zaedno Kamarádi.

KULTURNÍ ROZMANITOST – SLOVENSKO A SLOVÁCI

kreativní vzdělávací program

Délka programu: 90 min.

Doporučený věk žáků: 1. a 2. stupeň ZŠ.

Vzdělávací oblasti: člověk a jeho svět, člověk a společnost, umění a kultura.

Průřezové téma: multikulturní výchova.

Cíle: seznámení se Slovenskem a s kulturou Slováků. Slovenská menšina v ČR. V čem jsme si blízcí a proč? Upevňovat pozitivní postoj žáků vůči kulturní rozmanitosti. Rozvíjet jejich manuální zručnost a estetické citění.

Teoretická část: 40 min.

Pomůcky: atlas, počítač s internetem, pracovní listy, on-line kvíz a nahrávky rodilých mluvčích (předčítání a poslechy pohádek ve slovenštině) na www.kamaradi.eu. Krátké seznámení se s Slovenskem. Srovnání češtiny a slovenštiny. Seznámení s dílem Andyho Warhola, svérázného tvůrce se slovenskými předky.

Praktická část: 40 min.

Pomůcky: portrétní fotografie dětí, kopírka na vytvoření černobílé kopie fotek, barvy (nejlépe anilinové), větší štětce, barevné papíry, nůžky, lepidlo.

Dílna – individuální tvorba inspirována tvorbou Andyho Warhola

Závěrečné zhodnocení: 10 min.

Teoretickou část shrnete.

Žáci udělají improvizovanou výstavu svých výtvorů.

Žáci se podělí o své zážitky – co se jim líbilo, co bylo náročné, co se nového naučili.

Materiály ke stažení na www.kamaradi.eu

(www.zaedno.org/mk-programy/multikulturni-programy-ke-stazeni):

- Metodický list
- Pracovní listy
- Fotonávody k dílně
- On-line kvíz „Co víš o Slovensku?“, „Falešní přátelé – slovenština“ a „Slovenská slova, kterým Češi nerozumí“ (www.zaedno.org/kvizy)
- Nahrávky pohádek namluvených rodilými mluvčími (www.zaedno.org/video-audio/predcitane-texty/slovensky)

▲ Z realizace programu.

V roce 2019 realizuje spolek Zaedno za finanční podpory MHMP projekt zaměřený na děti z pražských škol. Jeho hlavním cílem je rozvoj poznání mezi cizinci, národnostními menšinami a majoritní společností. Programy projektu seznamují s tematikou multikulturní společnosti a kulturní a jazykové rozmanitosti. Více na www.kamaradi.eu.

Řešitel projektu:

Finanční podpora projektu:

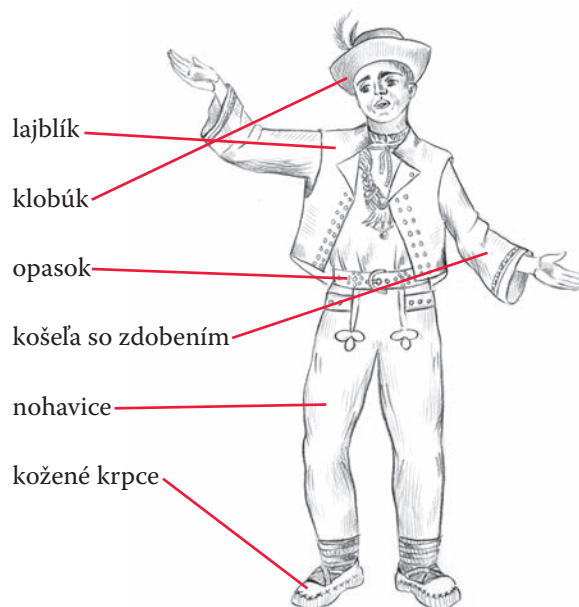
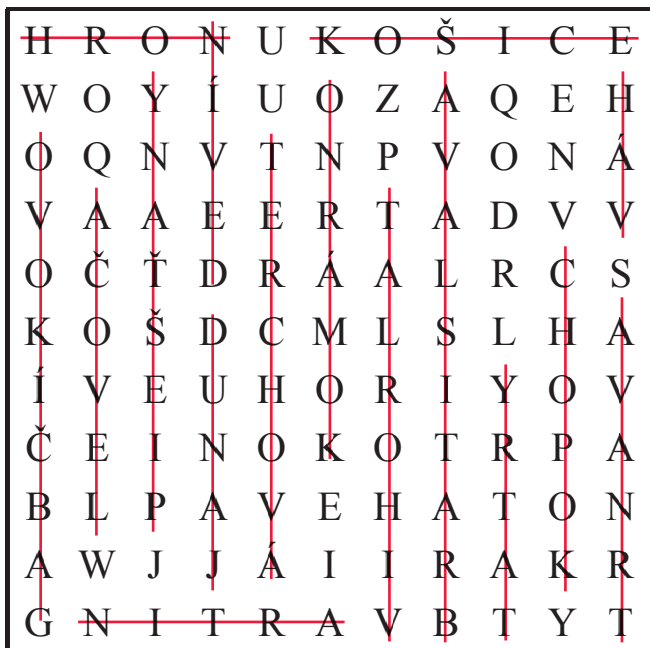

Podpora projektu:

Spojovačka z pracovního listu č. 4:

Osmisměrka z pracovního listu č.2:

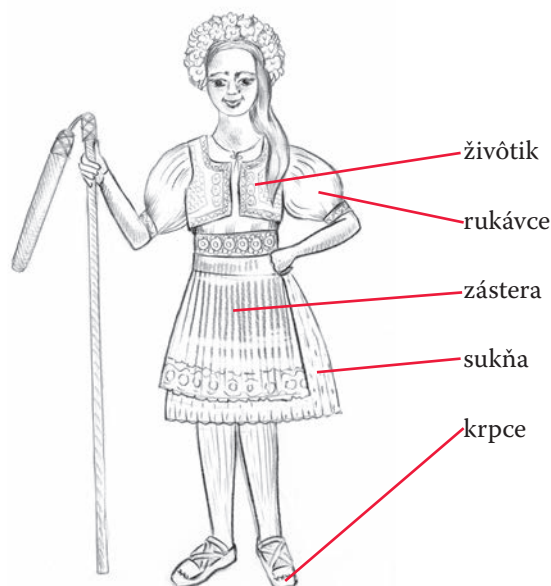

Úkol z pracovního listu č. 2:

1. UFO – létající talíř
2. Bratislavský hrad

Skrývačka z pracovního listu č. 3:

Je to ten poslední stín.

Kvíz z pracovního listu č. 4:

1. ne
2. ano
3. ano
4. ne
5. ano
6. ano
7. ano

Kvíz z pracovního listu k dílně:

1. ano
2. ne
3. ano
4. ano
5. ano
6. ne
7. ano
8. ano
9. ano
10. ne
11. ano
12. ne
13. ano

SLOVENSKO V KOSTCE

Slovenská republika

- Bratislava
- euro
- slovenština
- 49 035 km²
- 5,4 milionu

Slovenské slovo olovrant znamená:

- a) olovo
- b) kolovrátek
- c) odpolední svačina

Správná odpověď:
c) odpolední svačina

Víte, že...

- díky společné minulosti mají Češi a Slováci dodnes blízké kulturní a jazykové rysy?
- mezi přírodní památky Slovenska patří jeskyně a propasti, např. Dobšinská ledová jeskyně?
- slavný zakladatel pop artu Andy Warhol se narodil slovenským přistěhovalcům v USA?

Slovenská hokejová reprezentace má za sebou řadu úspěchů.

Vesnička Čičmany je proslulý architektonický skvost.

Podtrhněte červenou slova a názvy spojené se zeměpisem. Modrou podtrhněte data, která jsou spojena s dějepisem.

Věděli jste, že...

- Hlavní město Slovenska je Bratislava a druhé největší město jsou Košice.
- Jednou z nejvýznamnějších řek protékajících Slovenskem je Dunaj.
- Gerlachovský štít s výškou 2 655 m n. m. je nejvyšší horou Vysokých Tater a Slovenska.
- Slovenská republika vznikla jako samostatný stát 1. ledna 1993.
- Prvním společným státem na území ČR a Slovenska byla v 9. století Velká Morava.
- Po rozpadu Velké Moravy se Slovensko stalo součástí Uherského království. Jako část Uher se v roce 1526 stalo součástí habsburské monarchie.
- Češi a Slováci žili ve 20. století ve společném státě – Československu.
- Od 1. května 2004 se spolu s Českem stalo Slovensko členem Evropské unie.
- V roce 2009 byla v zemi zavedena jednotná evropská měna euro.

ČESKOSLOVENSKO

Češi a Slováci žili ve 20. století ve společném státě – Československu. Tento stát vznikl po první světové válce v roce 1918. Spojilo se Slovensko, Česko, Morava, část Slezska a Zakarpatská Ukrajina. Československo zanikalo dokonce dvakrát. Podruhé a definitivně se to stalo 31. prosince 1992.

Milan Rastislav Štefánik

21. 7. 1880, Košariská – 4. 5. 1919, Ivanka pri Dunaji

Zástupce Slováků ve slavné trojici Masaryk-Beneš-Štefánik, která stala u zrození Československa. Byl letcem, vojenským generálem a jedním ze zakladatelů ČSR. Nejdřív ale plánoval kariéru astronoma. Válku předpokládal, proto se krátce po ukončení studia rozhodl stát průzkumným letcem ve Francii. Později se připojil k TGM. V letech byl 1918–1919 československým ministrem vojenských věcí. Zahynul při letecké nehodě.

✿ Bratislavský most na obrázku se jmenuje Most SNP. Co vám připomíná horní část jeho pilíře? Jak se jmenuje hrad v pozadí? Odpovědi napište.

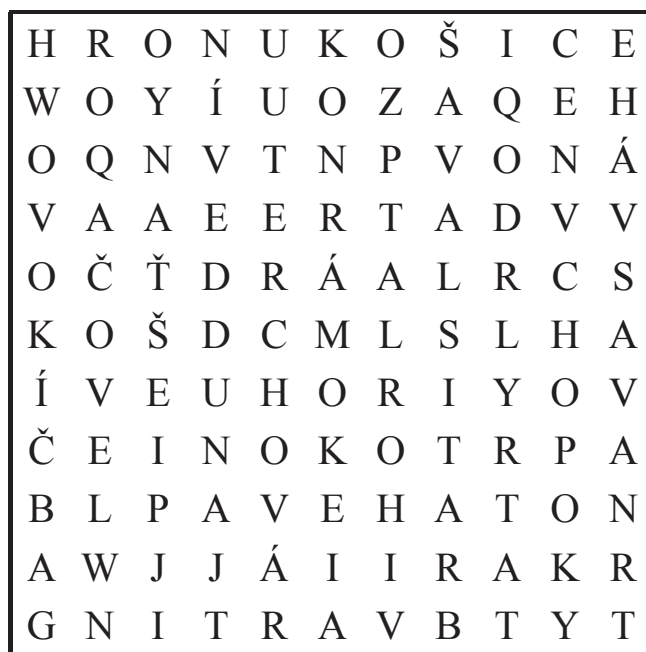

OSMISMĚRKA

✿ Všechny uvedené zeměpisné názvy se ukrývají v osmisměrce – vodorovně zleva doprava i zprava doleva a svisle shora dolů i zdola nahoru. Najděte je.

TATRY	TERCHOVÁ	HRON
DUNAJ	LEVOČA	NITRA
KOMÁRNO	BRATISLAVA	GABČÍKOVO
KOŠICE	DEVÍN	VIHORLAT
TRNAVA	VÁH	
PIEŠŤANY	CHOPOK	

✿ Čím je Slovensko známé ve světě? Dopište.

Slováci v České republice

Už ve středověku, ale hlavně po vzniku Československa přicházeli Slováci do Čech a na Moravu za prací a za studiem, zakládali tady rodiny. Slováci dnes tvoří početnou národnostní menšinu s bohatou tradicí a kulturním životem. Vydávají se zde i publikace ve slovenštině. Například časopis Listy Slovákov a Čechov.

Byli jste někdy na Slovensku? Která místa jste navštívili? Dopište.

LABYRINT Najděte myšce cestu ke korbáčku.

SKRÝVAČKA

Jen jeden stín patří Jánošíkovi. Který to je?

✿ Janko a Marienka majú na sobě slovenské kroje. Spojte názvy součástí oblečení s oblečením na obrázku.

✿ Obarvěte obrázky.

lajblík

Součástí mužského odevu, bez rukávov, siahal obvykle do pásu.

Součástí mužského oděvu, bez rukávů, sahal obvykle do pasu.

klobúk

Muži skladali klobúk z hlavy len pri pozdrave, pri jedle, pri vstupe do domu alebo kostola.

Muži sundávali klobouk z hlavy jen při pozdravu, při jídle, při vstupu do domu nebo kostela.

košel'a so zdobením

opasok

Opasky boli zdobené vysekávaním, vyrážanými a vytlačanými motívami.

Opasky byly zdobené vysekávanými, vyrážanými s vytlačovanými motivy.

nohavice

kožené krpce

živôtik

Druh ženského odevu, bez rukávov. Druh ženského oděvu, bez rukávů.

rukávce

Krátka ženská košela. Krátká ženská košile.

zástera

Podľa formy existovali úzke a široké, podľa funkcie pracovné a sviatočné zástery.

Podle formy existovaly úzké a široké, podle funkce pracovní a sváteční zástěry.

sukňa

krpce

Krpce sa zhotovovali z bravčovej alebo hovädzej kože.

Krpce se zhotovovaly z vepřové nebo hovězí kůže.

PRAVDA NEBO NE

✿ Zakroužkujte ano nebo ne:

Slovensko není v EU. ano ne

Platí se zde eurem. ano ne

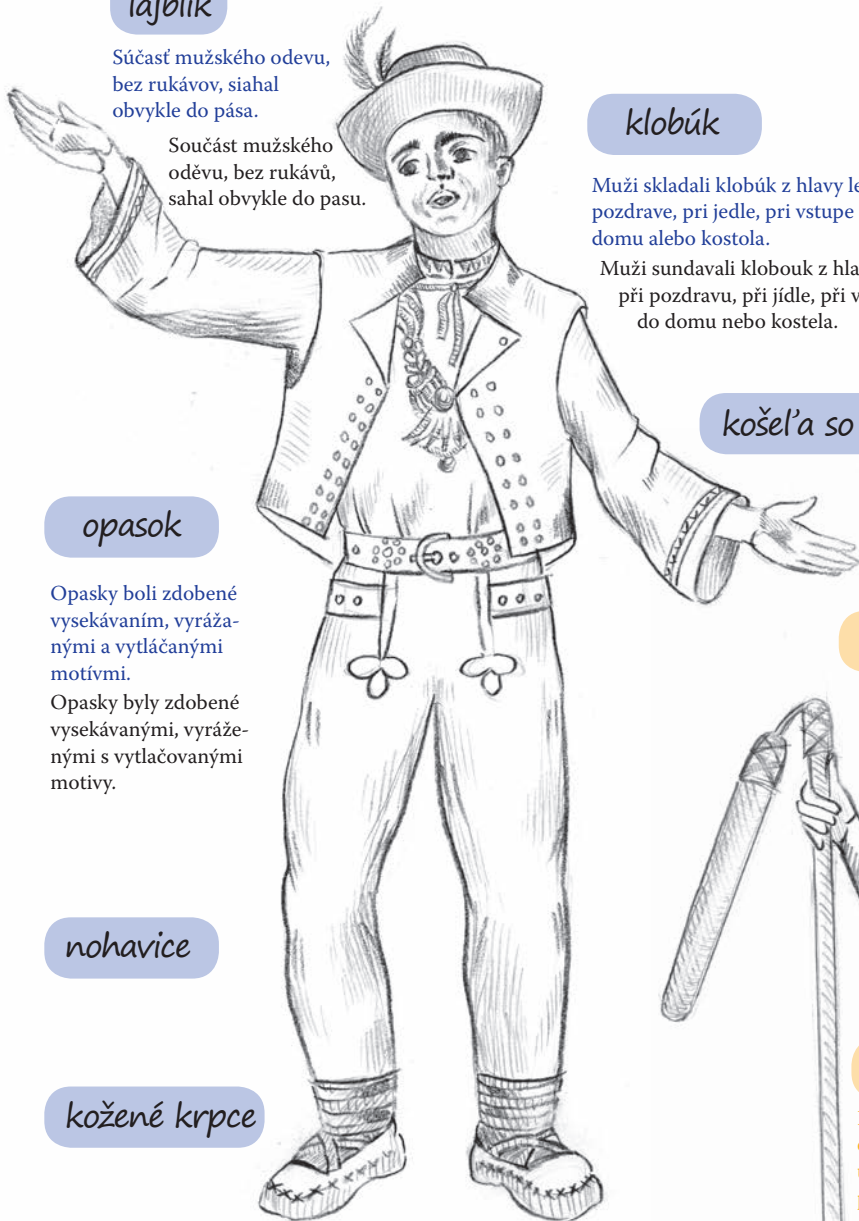
Jsou zde Tatry. ano ne

Leží na západ od ČR. ano ne

Protéká tudy Dunaj. ano ne

Korbáček je sýr. ano ne

V ČR žije mnoho Slováků. ano ne

Slovenský program

❁ Prečtete si slovenské ríkadlo. Pomocí slovníčku ho přeložte do češtiny, překlad запиšte. Porovnejte oba jazyky.

Bola hora,

v hore skala,

pod skalou jedľa,

pod jedľou chalúpka,

v chalúpkke pec,

pod pecou lavica,

na lavici dedko,

pri ňom babka,

na peci hrnček,

za hrnčekom svrček.

Svrček začal vyhrávať,

hrnček začal tancovať.

Schytila sa babka,

pochytila dedka,

dedko lavicu,

lavica pec,

pec chalúpkku,

chalúpkka jedľu,

jedľa skalu

a tak spolu tancujú,

kým mu struny nepuknú.

SLOVNÍČEK

bola – byla

jedľa – jedle

dedko – dědeček

svrček – cvrček

kým – dokud

nepuknú – neprasknou

SLOVENŠTINA A ČEŠTINA

Jsou to dva západoslovanské jazyky, které k sobě mají velice blízko. Většina slov je velmi podobná. Starší generace bez potíží rozumí oběma jazykům. Ale jak je tomu u dnešních dětí, které ví o slovenštině dost málo? K nedorozumění ale i k úsměvu mohou vést některá slova, která zní podobně či stejně, ale mají odlišný význam. K pobavení uvádíme několik slovenských slov, které na Slovensku znamenají něco úplně jiného, než v Česku.

slovenský – český

chudý – hubený

chudé mäso – libové maso

morčacie mäso – krutí maso

zaspať – usnout

zbožie – obilí

húska – husička

pečeň – játra

horký – hořký

pivnica – sklep

tlačit' – tisknout

kúrenie – topení

❁ Znáte (osobně) nějakeho Slováka? Napište, jak se jmenuje.

Andy Warhol – král pop-artu

Andy Warhol (1928–1987), byl americký malíř, grafik a vůdčí osobnost amerického hnutí pop-artu. Warholovi rodiče pocházejí z prešovského kraje na východě Slovenska. Sám Andy Slovensko nikdy nenavštívil. Narodil se v americkém Pittsburghu. Svou kariéru zahájil v New Yorku jako ilustrátor reklamních předmětů. Později se stal známý po celém světě. Warhol zobrazoval různým způsobem dolarové bankovky, cele-

brity, značkové produkty a obrázky z novinových útržků. Jeho díla vytvořená technikou sítotisku zobrazují opakující se řady výrobků nebo osobností, např. Campbellovy polévky, láhev Coca-Coly, Marilyn Monroe. Jako jeden z prvních začal používat fotografie jako podklad pro své malby a kresby. To mu umožnilo některé motivy na obrazech opakovat. Jeho práce se staly velmi rychle populární. Dnes se prodávají za miliony dolarů. V roce 1991 bylo poblíž rodné vesnice jeho rodičů, ve městě Medzilaborce, otevřeno muzeum věnované jeho tvorbě.

▲ Big Campbell's Soup Can 19c (Beef Noodle), 1962

▲ Mao, 1972

▲ Marilyn, 1967

SLOVNÍČEK

Co je to Pop-art?

Umělecký směr, který se objevil v 50. letech 20. století. Charakteristické pro něj je přejímání motivů i techniky z předmětů denní potřeby, inspirace velkoměstskou kulturou a jejími vizuálními projevy (fotografie, reklama, komiksy). Hlavními rysy pop-artu je používání velkých formátů, zářivých nebo naopak mdlých barev.

Co je to sítotisk?

Je to nejmladší tisková technika (čtvrtý způsob tisku vedle tisku z výšky, z hloubky, z plochy). Je založena na principu protlačování řídké barvy propustnými místy na síťovině pomocí tříče. Barvu propouští místa, která nejsou kryta šablonou. Má široké využití v reklamě. Hojně tuto techniku začali využívat představitelé Pop Artu.

PRAVDA NEBO NE

✿ Jsou tato tvrzení o Warholovi pravdivá? Zakroužkujte ano nebo ne:

- Andy Warhol byl malíř. ano ne
- Narodil se na Slovensku. ano ne
- Využíval techniku sítotisku. ano ne
- Využíval zářivých barev. ano ne
- Začal kariéru jako ilustrátor. ano ne
- Nemaloval známé osobnosti. ano ne
- Používal fotografie jako podklad. ano ne
- Žil ve 20. století. ano ne
- Jeho obrazy jsou hodně drahé. ano ne
- Nenosil brýle. ano ne
- Byl osobnost Pop-artu. ano ne
- Pracoval v Peking. ano ne
- Namaloval Marilyn Monroe. ano ne

INSPIRACE ANDY WARHOL

Co tvoříte: Nechte se inspirovat tvorbou svérázného tvůrce se slovenskými předky a nakreslete svůj vlastní pop-artový obraz, který bude založen na vaší portrétní fotografii.

Potřebujete: vaši portrétní fotografii; zvětšenou černobílou kopii této fotografie (co největší formát, nejlépe A3); barvy (nejlépe anilinové) a větší štětce, barevné papíry, nůžky, lepidlo, silné zvýrazňovače neonových barev, silný černý fix.

Jak na to: ❶ Vyberte jednu svoji portrétní fotografii. Nejlépe s nevýrazným pozadím. ❷ Udělejte na kopírce černobílou zvětšeninu této fotografie. Snažte se, aby obličej zabíral co největší plochu papíru. Pokud bude kopie zrnitá díky zvětšení, vůbec nevadí, ba naopak. ❸ Prohlédněte si pečlivě portréty známých osobností, které vytvořil Andy Warhol, budete se snažit napodobit jejich styl na svém portrétu. ❹ Naplánujte, co budete na své černobílé fotografii barvit – vlasy, oblečení, ústa, obočí, oči, pozadí... ❺ Začněte s nanášením barev, používejte průsvitné barvy – ať je černobílý podklad vidět. Barvy se nemají mezi sebou míchat. Při vybarvování můžete používat i neonové zvýrazňovače. ❻ Černou fixou zvýrazněte detaily a obrysy. ❼ Některé barevné detaily můžete vystříhnout z barevného papíru a na obraz nalepit.

HOTOVÝ OBRAZ

❶ Nezapomeňte si obrazy podepsat jako skuteční malíři – vepředu, v pravém spodním rohu. Celý projekt zakončete improvizovanou výstavou obrazů.

❷ Podělte se o své zážitky – co se vám líbilo, co bylo náročné, co jste již věděli či uměli.

TIP: černobílý portrét se dá připravit i na počítači a vytisknout.

